УДК 378.014.3

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ПІДХОДІВ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СВІТОВІ ПРАКТИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

М. Горпинченко, аспірант
І. Андрощук, канд. екон. наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет

У сучасних умовах трансформації суспільства, інтеграції вітчизняної вищої освіти до Європейського освітнього простору, зростає значення забезпечення та вдосконалення якості освітніх послуг. Висока якість освіти є не лише запорукою підготовки конкурентоспроможних фахівців, а й важливим критерієм інституційного розвитку закладу вищої освіти, його іміджу та здатності відповідати викликам глобалізованого світу. Забезпечення якості у сфері освіти не може бути випадковим або епізодичним процесом – це стратегічно орієнтована діяльність, що потребує системного управління, гнучких підходів та застосування сучасних методів. У цьому контексті особливої уваги набуває впровадження прогресивних методів до менеджменту якості, які активно використовуються в міжнародній практиці.

У світовій освітній спільноті сформовано чітке уявлення про необхідність інтеграції ефективних моделей управління якістю, що забезпечують безперервне вдосконалення освітніх процесів. Зокрема, серед найпоширеніших і найбільш визнаних підходів вирізняють систему загального управління якістю (TQM – Total Quality Management), модель досконалості EFQM (European Foundation for Quality Management), цикл Демінга (PDCA – Plan, Do, Check, Act), стандарти ISO серії 9000, а також спеціалізований стандарт ISO 21001:2018, що призначений саме для освітніх організацій. Ці моделі пропонують системні рішення, орієнтовані на підвищення ефективності організаційної діяльності, посилення орієнтації на споживача, створення культури якості та безперервного поліпшення.

У практиці провідних університетів Європи, США, Канади та Японії можна спостерігати приклади вдалого впровадження цих підходів. Зокрема, у більшості європейських ЗВО функціонують внутрішні системи забезпечення якості, які інтегровані до загальної стратегії розвитку закладу, передбачають активну участь викладачів, студентів та адміністрації у процесах моніторингу, оцінювання та поліпшення якості освітнього процесу. Університети активно використовують цифрові інструменти для збору й аналізу зворотного зв’язку, впроваджують автоматизовані системи внутрішнього аудиту, проводять регулярну самооцінку та залучають незалежних експертів до зовнішнього оцінювання [1].

Одним із прикладів ефективного управління якістю є застосування моделі EFQM, яка дає змогу комплексно оцінити не лише результати освітньої діяльності, а й ефективність управління персоналом, стратегічне планування, соціальну відповідальність закладу та інші ключові чинники. Водночас TQM орієнтується на культуру залучення всіх учасників до процесу покращення якості, що сприяє формуванню відповідального ставлення до кожного елементу освітнього процесу. Цикл PDCA, як базовий інструмент безперервного вдосконалення, забезпечує логічну послідовність дій: планування змін, реалізація, перевірка ефективності та коригування в разі потреби.

Запровадження цих підходів в українських закладах вищої освіти відкриває значні можливості для розвитку внутрішніх систем якості, проте потребує адаптації до національного законодавства, ресурсних умов та управлінських традицій. Одним із головних викликів є недостатній рівень обізнаності персоналу щодо сучасних підходів до менеджменту якості, обмеженість фінансування, а також нерозвинена культура внутрішнього аудиту та зворотного зв’язку. Разом з тим, чинне законодавство (зокрема, Закон України «Про вищу освіту») передбачає автономію ЗВО у формуванні власних систем забезпечення якості, що відкриває

широкі можливості для впровадження міжнародних практик з урахуванням специфіки кожного закладу.

Особливу увагу слід звернути на цифровізацію управлінських процесів у ЗВО як на невід'ємний елемент сучасного менеджменту якості. Інтеграція електронних платформ для управління навчальними планами, моніторингу успішності, опитування студентів, онлайн-оцінювання викладачів тощо значно підвищує прозорість, оперативність та ефективність управлінських рішень. Цифрові рішення також сприяють збору великого масиву даних для аналітики, що є підґрунтям для прийняття стратегічно обґрунтованих рішень щодо удосконалення якості.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що впровадження прогресивних методів менеджменту якості в закладах вищої освіти є ключовим чинником їх модернізації та підвищення конкурентоспроможності в умовах цифрової трансформації та глобального ринку освітніх послуг. Адаптація кращих світових практик у поєднанні з розвитком цифрових інструментів управління відкриває нові можливості для підвищення ефективності функціонування освітніх інституцій, формування культури якості та забезпечення академічної доброчесності. Успішна реалізація таких підходів потребує системного бачення, залучення усіх учасників освітнього процесу, інституційної підтримки та сталого професійного розвитку управлінського та академічного персоналу.

Список літератури

1. Андрощук І.О., Горпинченко М.В. Щельник О.В. Implementation of the progressive approaches to quality management in HEIs: best practices of foreign countries. Ефективна економіка № 8, 2024. https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4473/4508